

Riigieksam aitab lõpetajal end hinnata

10. jaanuariks peavad abiturientid otsustama, millistes ainetes nad sooritavad riigieksamid. Riiklike lõpueksamitega seoses kerkinud arvukatele küsimustele vastab haridusministeeriumi üldharidusosakonna juhataja Epp Rebane:

Abituriendid kurdavad, et riigieksamid tuleb valida liiga vara.

Eriala ei saa tõesti enam valida kõrgkoolide konkursitabelite järgi. Huvisuund peaks õpilasel juba viimase klassi jõuludeks selge olema. Selle põhjal olekski loogiline teha oma valik, arvestades ka seda, milliseid eksameid on vaja kõrgkooli pürgimiseks.

Kõrgkoolid ei ole veel esitanud oma nõudeid riigieksamite sisu kohta.

Ülikoolid ei esitagi riigieksamitele oma nõudeid – need töötatakse välja ühiskomisjonides ülikoolide esindajate osavõtul. Kõrgkoolide esindajad on osalenud kõikide eksamite sisu väljatöötamises, hindamiskriteeriumide määramises ja osalevad ka eksamite hindajatena.

Eksamiks ei jõua kogu materjali läbi võtta. Mis mõte on aga pärast eksamit veel sama ainet õppida? Mil-le alusel lubatakse üldse lõpueksamile?

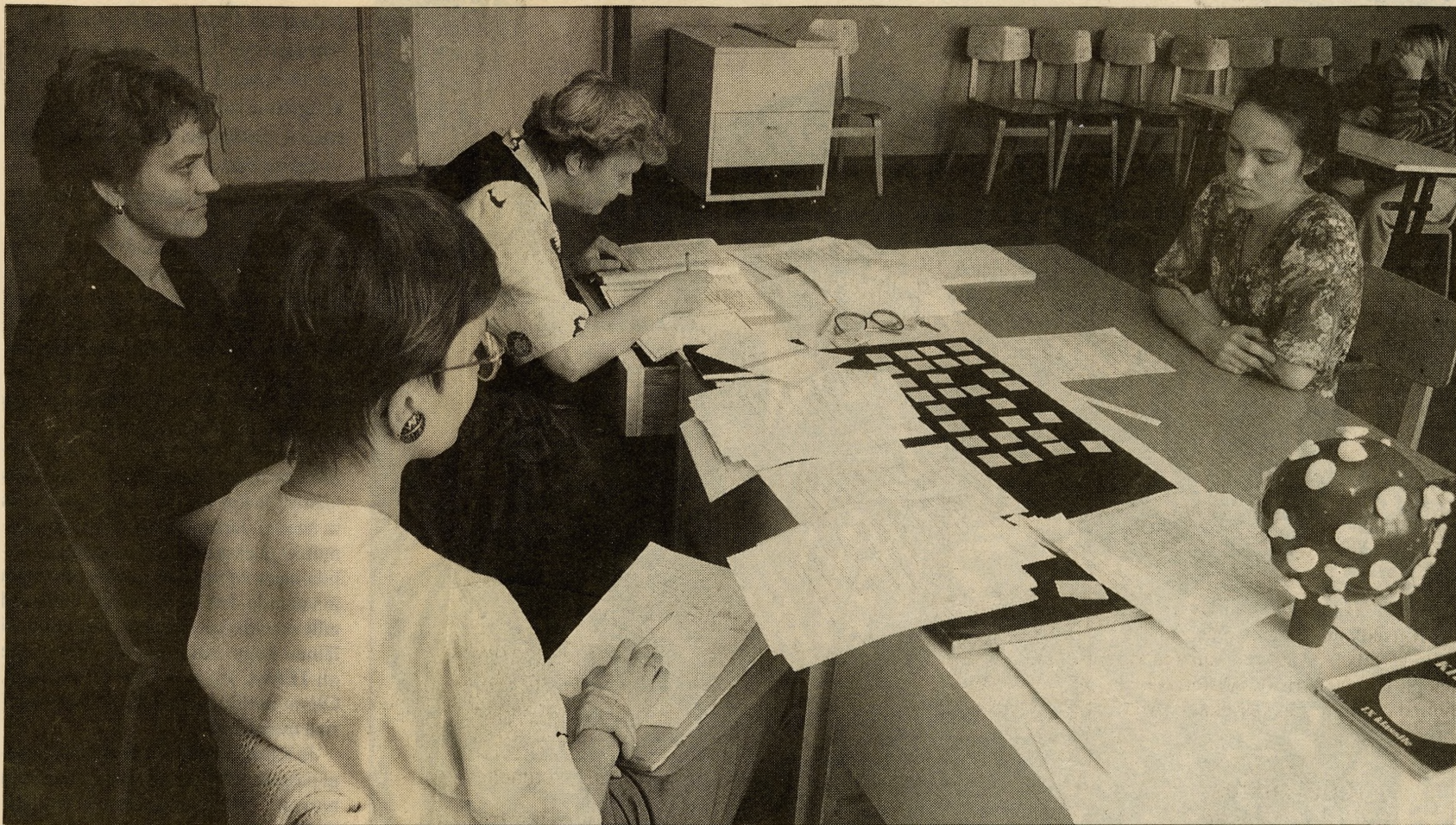
Õpilane peab saama lõputunnistusele aastahinde – selleks tuleb läbida kogu klassikursus. Riigieksamitulemust väljendatakse hindepallides (emakeeles 1–10), muudel eksamitel 1–100) riigieksamitunnistusel, mis kehtib koos gümnaasiumi lõputunnistusega. Kõrgkoolide konkurss määrab, milliste hindepallidega ühele või teisele erialale pääseb. Riigieksamitulemus on positiivne, seda ei liideta aastahindega koondhindeks, see ei mõjuta gümnaasiumi lõputunnistuse väljaandmist. Eksamile lubatakse kõik 12. klassi õpilased. See muudatus on tehtud ka põhikooli ja gümnaasiumi lõpetamise korra.

Mis saab varem keskkooli lõpetanutest, kes soovivad suvel kõrgkooli astuda?

Nemadki peavad sooritama kõrgkooli pürgimiseks vajalikud riigieksamid. Valitud eksameist tuleb 10. jaanuariks teatada eksami- ja kvalifikatsioonikeskusele (Tallinn, Sakala 21). Avaldusse tuleb lisaks eksamiainetele märkida isikukood, kodune aadress, lõpetatud õppeasutuse nimi ja lõpetamise aasta. Eksami sooritamise koha teatab eksami- ja kvalifikatsioonikeskus.

Kuidas riigieksamiks valmistuda, kui nõuded pole teada?

Eksamitel kontrollitakse olulisemat kogu gümnaasiumi vältel õpitust, üllatusi ei tohiks olla. Kõikide riigieksamianete kohta saadetakse koolidesse veel sel aastal teabevihik, mis sisaldab eksaminõudeid, samuti eelnenud katseeksami või tasemetöö analüüsi. Ing-

Ka suuline riigieksam erineb tavapärasest lõpueksamist. Võõrkeele vestlusel küsitleb oma õpetaja, hindab välishindaja.

MARKO MUMM

lise ja saksa keele õpetajail on juba kasutatada raamatud *Year 12* ja *Deutsch Abiturium*, kirjandi hindamisjuhend on trükkis.

Kes, kus ja kuidas eksamitööd parandab? Kas hindamine on objektiivne?

Töid parandavad riigieksami hindamiskomisjonid, kuhu kuuluvad õpetajad ja kõrgkooli õppejõud. Kõik hindajad järgivad samu hindamisnõudeid. Kuna tööd on kodeeritud, ei tea komisjoniliige, kelle tööd ta hindab.

Kirjandi puhul pole absoluutset objektiivsust tõesti võimalik saavutada. Sellele aitavad võimalikult lähedale jõuda ühiselt läbi arutatud, kirjandite põhjal ühiselt välja töötatud hindamisnõuded. Kõiki kirjandeid loeb kaks hindajat, keegi ei paranda oma kooli töid. Kui hindajad ei jõua kokkuleppele, lahendab küsimuse kolmeliikmeline apellatsioonirühm, kuhu kuulub haridusministeeriumi peaekspert ning Tallinna Pedagoogikaülikooli ja Tartu Ülikooli õppejõud. Eksamitööd laekuvad eksamikeskusse, kus iga eksami läbiviimise eest vastutab kindel inimene. Pärast apellatsioonitähataja möödumist on koolidel õigus töödega tutvuda.

Kas komisjon suudab objektiivselt hinnata erinevatele erialadele kandideerijate teadmisi?

Hindamise mõõdupuu peab olema kõigi jaoks üks. Kui humanitaarkooli õppija saabki kirjandi eest 10 ja reaalarus õppija 7 palli, pole midagi katki – on küllalt tõenäoline, et see on ülihea tulemus kandideerimaks kõrgkoo-

li reaerialale. Koolieksamitega oleme praegu teises äärmuses: ise õpetan, ise koostan eksamitöö, ise hindan, arvestades kõiki subjektiivseid kriteeriume. Nii ei pruugi ühe kooli õpilane kunagi teada saada, et tema "5" on teise kooli "3".

Üks komisjon peab parandama 10 000 tööd. Kas nad ei tee vigu?

Iga riigieksamiaine jaoks moodustatakse üks üleriigiline komisjon. Komisjoni suurus sõltub aga aine ja tehtava töö mahust. Kui on vaja parandada 10 000 tööd, on komisjoni suurus 50, kui 20 000, siis 100 inimest.

Kuidas suudab paar võõrkeeleõpetajat ära kuulata rohkem kui 90 õpilast päevas?

Ühe päevaga ei suudagi. Võõrkeeleksamite suuline osa algab mai keskel ja kestab kolm nädalat. Üks eksaminaatorite paar suudab päevas intervjuuerida umbes 16 õpilast. Täpne ajakava lepatakse koolidega kokku. Küsitleb oma õpetaja, hindab välishindaja. Mõlemad on teinud läbi koolituse, hinnatakse kokkulepitud skaala alusel. Objektiivsuse tagamiseks lindistatakse iga viies intervjuu.

Miks peab riigieksameid tegema laupäeviti, kirjandi koguni koolivaheajal?

Eksamikuupäevad määrati kindlaks 12. juuni nõupidamisel, kus osales nii koolijuhte kui ka haridusametnikke. Eksamikuupäevad valiti korralduslikest kaalutlustest lähtudes, ettepanekud tegid koolide esindajad. Kaaluti ka teist võimalust: alustada õppeaastat varem

(augustis), säilitada eraldi eksamiperiood, alustades eksamitega mai keskel, ja anda riigieksamitunnistused kätejuuli lõpus. See omakorda eeldanuks kõrgkoolide sisseastumiskatsete nihutamist augusti. Selline variant tunnistati kehvemaks.

Kirjand on ainuke eksam, mida peavad tegema kõik õpilased, lisaks varasematel aastatel lõpetanud ja eksternid. Eksamiks on tarvis suurt ruumi, sisustust, vaikust ja rahu. Tundide ajal ei ole võimalik suuremasse ruumi pinke-laudu tarida ega vaikust tagada.

Kas küüditamise aastapäeval sobib eksamikirjandit kirjutada?

Ehk polegi see pühaduseteotus, kui noor inimene sel päeval kirjandit kirjutades tõsiselt mõtiskleb, vaid pigem austuseavaldus nendele, kes küüditamises kannatasid või keda meie seas enam pole.

Kasksamiks õppimiseks ei antagi enam vabu päevi?

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus sätestab vähemalt 175-päevase õppeperioodi ja eksamiperioodi. Oleme teinud seadusesse parandusettepaneku, et gümnaasiumi lõpuklassis oleks eksamiperiood õppeaja sees. Kahjuks võtab muudatuse tegemine aega. Seetõttu soovime koolidel mais järgida eritunniplaani ning kavandada enne riigieksamit konsultatsioonideks ja ettevalmistamiseks kuni kolm päeva. Mai-kuu pole koolides tavaliselt enam õppeprogrammi "läbivõtmise", vaid pigem kordamise aeg. Edaspidi võiks mai ollaksamikuu.

Mis saab siis, kui õpilane riigieksamipäeval haigestub?

Haige või objektiivsetel põhjustel eksamilt puudunud õpilane saab sooritada eksami juunikuus eksami- ja kvalifikatsioonikeskuse määratud ajal.

Kas riigieksamid tulid koolidele üllatusena?

Gümnaasiumi kohustuslikeksami- te riiklikest komisjonidest räägib juba 1993. aastal vastu võetud põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. Ettevalmistus riigieksamiteks sätestati 31. jaanuari 1995. aasta kultuuri- ja haridusministri määrusega "Põhikooli ja gümnaasiumi õpilaste järgmise klassi üleviimise, lõpueksamite korraldamise ja kooli lõpetamise korra kinnitamine", mis jagab lõpueksamid riiklikeks ja koolieksamiteks. 1994. aasta suvel valminud projekti põhjal toetasid riiklikeksami- te mõtet paljud koolid ja koolijuhid. 1995. aasta veebruaris oldi isegi riiklikuks kirjandiks valmis. Samal kevadel toimusid katselised riigieksamid inglise ja saksa keeles ning keemias neile õpilastele, kes seda soovisid.

Tänavu mais valmis riigieksamite läbiviimise korra eelnõu, mis saadeti kohe maavalitsuste haridusosakondadesse. Tagasiside saabus 24. juuniks üheksast maavalitsusest ja üksikutelt Tallinna ja Rakvere koolidelt. Juhendit täiendati ja saadeti ekspertiisiks Tartu linna koolidele. Ministri määrus riigieksamite kuupäevadega on dateeritud 21. juunil 1996. aastal – seega ei olnud teadaandmine liig hiline.

EPL